

«ΤΑΠΕΙΝΟΙ και ΚΑΤΑΦΡΟΝΕΜΕΝΟΙ», 'Εθνικό Θέατρο.

Όμολογῶ πὼς τὸ μυθιστόρημα τοῦτο τοῦ Δοστογιέφσκι δὲν μοῦ ἔτυχε ἢ εὐκαιρία νὰ τὸ διαβάσω. Καλύτερα νομίζω, γιατί μπορῶ νὰ ἔχω καθαρότερη γνώμη γιὰ

τὴ διασκευὴ τοῦ κ. Βεάκη, ἐπειδὴ τὰ τυχόν κενὰ τῆς δὲν θὰ μοῦ τὰ συμπλήρωνε ἢ ἀνάμνηση τοῦ Δοστογιέφσκι οὔτε καὶ ἀπογοητεύθηκα μὲ τὴν πιθανὴ ἀδυναμία τῶν θεατρικῶν προσώπων τῆς διασκευῆς, πού φυσικὸ εἶναι νὰ μὴν ἔχουν τὴν πληρότητα τοῦ πρότυπού τους.

Ἔτσι τίμια καὶ εἰλικρινὰ τὸ λέω πὼς δὲν κατάλαβα τὸ γιατί χτυπιότανε ὁ φίλος μου ὁ Καροῦσος μέσα στὴ σοφίτα του μὲ τὸ φάσμα καὶ γιατί τοῦ ἔκανε τόση ἐντύπωση τὸ «ἔχτη, ἔχτη». Ἀκόμα δὲν κατάλαβα τί δυστυχία ὑπῆρχε στὸ σπίτι τοῦ Ἰκμένιεφ μὲ τὰ βελουδα τῆς γυναίκας του καὶ μὲ τὸ ἐξπρεσιονιστικὸ σαλόνι του, πού ἔμοιαζε σὰν ἔκθεση μοντέρνων ἐπίπλων πίσω ἀπὸ μιὰ μεγάλη βιτρίνα τῆς ὁδοῦ Σταδίου. Γιατί ὅλοι ἐκεῖνοι ἄρα γε νὰ ἦταν «Ταπεινοὶ καὶ καταφρονημένοι»; Μήπως, γιατί ἔχασε τὴν παρθενία του ἓνα ἐπιληπτικὸ κοριτσάκι ἢ μήπως γιατί χάλασε ὁ ἔρωτας τῆς Νατάσας ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ τοῦ Βάνια ἀπὸ τὴν ἄλλη; Ἐκεῖνο πάλι τὸ Βάνια δὲν τὸν πολυσυμπάθησα. Κάτι τοῦ ἔλειπε. Ὁ Ἰκμένιεφ πάλι ἦταν μᾶλλον Παν. Βιολάντης.

Ἡ αὐτὴ τοῦ Μπούμπνωφ ἦταν κουραστικὴ καθὼς καὶ πολὺ δακρῦβρεχτὴ ἢ τελευταία εἰκόνα.

Μὰ ὡς τόσο δὲν πρόκειται βέβαια νὰ μοῦ βαρυνωμῆσει ὁ δοξασμένος μου φίλος κ. Βεάκης γι' αὐτὲς τὶς παρατηρήσεις μου, ἂν καὶ τὸ φοβᾶμαι κι' αὐτό, γιατί αὐτὴ ἢ μυγιάγνιαχτη καὶ παραπονιάρικη διάθεση, θὰ ἔλεγε κανεῖς, εἶναι χαρακτηριστικὸ τῶν θεατρίνων καὶ ἢ ὀργή τους ὀρμητικὴ καὶ φλογερή. Ὅμως κι' ἐγὼ κάνω ἐδῶ μιὰ δουλειὰ πού ἔχει κι' αὐτὴ τὰ καθήκοντά της. Δὲν ζημιώνεται καθόλου ὁ κ. Βεάκης, ἂν δὲν τὸν ἀνακηρύξουμε διασκευαστὴ μεγάλο—οὔτε εἶναι δόξα τοῦτο.—Ὁ κ. Βεάκης ἄλλως τε εἶναι ἄριστος ἠθοποιός. Καὶ φτάνει.

Λένε ὅτι τὸ Ἐθνικὸ—ὁ κ. Φ. Πολίτης—ἀνέβασε τὴ διασκευὴν αὐτὴ, γιατί ἀπειλήσε ὁ κ. Βεάκης πὼς θὰ ἔφηνε, ἂν δὲν τοῦ τὴν παίζανε. Ἡ διάδοση μπορεῖ νὰ εἶναι κάπως ἀληθινή, ἄλλη ὅμως εἶναι ἢ αἰτία πού τόλμησε τὸ Ἐθνικὸ νὰ παίξει μιὰ διασκευὴ, κάνοντας κάτι πού δὲν τὸ ἔχει κάνει κανένα ἔθνικὸ θέατρο τοῦ κόσμου, ν' ἀνεβάσει διασκευὴ. Τί ἀξίζει, παρακαλῶ, ὡς πνευματικὸ ἔργο μιὰ διασκευὴ; Τίποτα. Ἀπορῶ μάλιστα τί αἰσθήματα τοῦ κ. Βεάκη θελήσανε νὰ ἐκφραστοῦν μὲ αὐτὴν! Μήπως ἢ τελευταία φράση; Αὐτὴν ὅμως τὴν εἶχε σβύσει μιὰ χορὰ τὸ σημεῖωμα τοῦ Μπερντιάεφ στὸ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα.

Οὔτε πάλι θὰ ἦταν σωστὸ νὰ παραδεχθεῖ κανεῖς ὅτι τὸ Ἐθνικὸ δέχτηκε τὸν ἐκβιασμὸ γιὰ χάρη τοῦ κ. Βεάκη—ἠθοποιοῦ. Γιατί στὸ κάτω-κάτω φέτος ἢ ἦταν στὸ Ἐθνικὸ ὁ κ. Βεάκης ἢ δὲν ἦταν τὸ ἴδιο εἶναι. Δὲν τοῦ ἔδωσαν νὰ παίξει τίποτα. Πρωταγωνιστὲς τοῦ θιάσου φανήκανε αὐτὴ τὴν περίοδο ἢ κ. Παξינוῦ, ἢ δ. Μαβωλίδη καὶ ὁ κ. Μινωτῆς.

Ἡ αἰτία εἶναι πιὸ βαθειά: Ἡ διασκευὴ ἀνέβηκε, γιατί βρίσκεται μέσα στὸ πρόγραμμα τοῦ κ. Φ. Πολίτη νὰ παρουσιάσει τὴν ἑλληνικὴ παραγωγὴ ρεζιλεμένη. Ὅταν, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ θεοῦ γίνει φασισμὸς κι' ἐδῶ, θὰ μπορέσει ὁ πνευματικὸς του ἐπιτελής, ὁ κ. Φ. Π., νὰ φωνάζει καὶ νὰ πεῖ: «Ὅριστε σὲ ποιά ἐξαθλίωση ἔχει φτάσει τὸ ἑλλ. θέατρο στὸ καθεστῶς σὺτό. Δὲν μπορεῖ νὰ δώσει τίποτα ἄλλο παρὰ διασκευές! Ἡ δικτατορία λοιπὸν θὰ μᾶς σώσει! Ἐμπρός! Ὁ κρίθινος Ντόλφους, ἐγὼ, ὁ Χίτλερ ἀπὸ τὸ Νησι τῶν Καλαμῶν, προστάζω!»

Ὅποιος θεατρίνος φοβέριζε στὸ χειρότερο μπουλοῦκι πὼς θὰ φύγει, θὰ τοῦ δίναν τὰ παπούτσια στὸ χέρι. Ἐδῶ χρησιμεύει τοῦτο στὸν κ. Φ. Π.

Γιὰ νὰ εἶμαι ὁμως εἰλικρινὴς μὲ τὸν κ. Βεάκη, θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω πὼς ὁ τρόπος πού παρουσίασε τὴν τρίτη πράξη, γεμάτη θεατρικότητα, εἶναι τιμὴ ἀπόλυτα δική του καὶ τοῦ τὴν ἀναγνωρίζω, γιατί αὐτὸ εἶναι τὸ δίκαιο. Μόνο πού, χωρὶς νὰ θέλει, βοήθησε τὸ καταχθόνιο σχέδιο τῶν φασιστῶν προϊσταμένων του, ἂν καὶ βέβαια ξέρουμε πὼς ὁ κ. Βεάκης, δὲν θὰ τὸ ἐπιθυμοῦσε καθόλου. Ἀλλά, νὰ ἐξηγούμεθα, γράψιμο θεατρικὸ, πυροτέχνημα.

*Ας είναι όμως τὰ ποσοστὰ σύμφωνα μὲ τις προβλέψεις τοῦ ἐκλεχτοῦ μας πρωταγωνιστῆ καὶ δὲν πειράζει..

Οἱ ἠθοποιοὶ καίξανε καλά καὶ ἰδιαίτερος ἡ δ. Μανωλίδη, ἂν καὶ εἶχε τὸ μεγάλο ἐχθρὸ τοῦ σωματικοῦ της ὄγκου. Δὲν ἦτανε καθόλου δεκατριῶ χρονῶ. Ἡ ἐπιτυχία της κυρίως ἦταν στὴ χρήση τῆς φωνῆς της, πού μὲ τὸ θαμπὸ τέμπο της

τὴν βοήθησε πολὺ. Φαίνεται ἀκόμη πὼς εἶχε διδαχθεῖ καὶ ἀτομικά, ὥστε ἡ ἀρθρωσὴ της καὶ οἱ λυγμοὶ της ἦταν ἐντελῶς στὴ θέση τους. *Όταν ὅμως ἔλεγε πὼς ἦταν κακὴ ψυχὴ, μᾶς κοροΐδευε.

*Ο κ. Καροῦσος πολὺ καλὸς καὶ περιττὸ νὰ πῶ γιὰ τὴν κ. *Αλκαίου, γιὰ τὸν κ. Βεάκη καὶ γιὰ τὸν κ. Δενδραμῆ.

Θὰ ἔπρεπε νὰ διαμαρτυρηθῶ γιὰ τὸ ρόλο ποὺ δώσανε στὴ δ. Παπαδάκη. Δὲν ἔχω τὴν τιμὴ νὰ βρισκῶμαι σὲ καμιὰ σχέση μὲ τὴ δ. Παπαδάκη. *Ἰσα-ἴσα!... Μὰ τὴ Νατάσα θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν παίξει ἄλλη π. χ. ἢ κ. Ρίτα Μυράτ. Ἡ δ. Παπαδάκη εἶναι ἠθοποιὸς γιὰ κάτι τι πιὸ ἀνώτερο, πιὸ σπουδαῖο. *Ἐχει πέσει στὴ δυσμένεια τοῦ καλλιτεχνικοῦ διευθυντῆ; Γιατί τὴν ἀναγκάζουν νὰ κάνει τὴν αἰσθηματικὴ καὶ νὰ κρατᾶει τὰ μπόσικα τῆς δ. Μανωλίδη; Ἡ δ. Παπαδάκη ἔκανε ἄσχημα νὰ πάει στὸ ἐθνικὸ, ἀφίνοντας τὴ θέση της στὸ θίασο τῆς Μορίκας. Τί ὠφελήθηκε; *Ο κόσμος τὴν θεωρεῖ στάσιμη. Δὲν ἔβαλε γνώση ἀπὸ τὴ Δισδεμόνα; Ἦταν ἡ Δισδεμόνα ρόλος γιὰ τὴν δ. Παπαδάκη; Κρίμα στὸ ταλέντο της καὶ στὴ μὀρφωσὴ της.

Οἱ σκηνογραφίες ἀντίθετες μὲ τὴ διασκευὴ. Τί χρειάζεται ὁ ἐξπρεσσιονισμὸς σ' ἓνα ἔργο πού τὸ παίξει ἓνας ποῦρος νατουραλίστας, ὁ κ. Βεάκης, μὲ μιὰ μεγάλη ἐπίσης μορφὴ τοῦ νατουραλισμοῦ τὴν κ. *Αλκαίου;

*Ακόμη, γιατί μιλάγανε τόσο σιγὰ οἱ θεατρίνοι; *Ἐχασα τοῦ κόσμου τὶς λέξεις. Μήπως γιὰ νὰ γίνεῖ τὸ παίξιμο μυστικιστικὸ; Γιατί τὸ Σ τοῦ Νατάσα καὶ τοῦ *Αλιόσα τὸ λέγανε τόσο δασύ οἱ νεώτεροι θεατρίνοι; Γιὰ νὰ μᾶς δεῖξουν πὼς ξέρουνε καὶ γαλλικά;

Μὲ τὴ διασκευὴ αὐτὴ τὸ *Ἐθνικὸ κατέβηκε τὸ τελευταῖο σκαλί τῆς σκάλας τοῦ κακοῦ. *Ἄν αὔριο ἀνεβάσει τὴ «Ριρίκα» ἢ τὰ «Σκαπανάκια», θὰ εἶναι πολὺ ἐν τάξει μὲ τὸν ἑαυτό του.